

Měsíční shrnutí závěrů aktuálních studií z The Informed SLP

Červen 2022

Zpracovala Mgr. Simona Hlaváčová, hlavac.simona@gmail.com

AAK v rané péči: kdy a komu?

Studie Lorang et al. zkoumala, co rozhoduje o tom, kterým dětem logopedi zavedou AAK a v jakém věku. Logopedi se ve studii většinou rozhodovali podle toho, nakolik dítě mluví, nebo zda nemluví vůbec a také podle diagnózy dítěte (autismus, Downův syndrom atd.). Výzkumy nám přitom ukazují, že využití AAK podporuje rozvoj mluveného jazyka a současně, čím dříve je AAK zavedena, o to lepších výsledků lze dosáhnout. Důkazy z vědeckých poznatků ukazují, že každé dítě, jehož komunikační potřeby nelze naplnit samotnou řečí, by mělo mít možnost užít AAK. Logopedi většinou o AAK uvažují jako o možnosti buď/anebo, tedy buď AAK nebo mluvená řeč. Pokud se ale čeká se zavedením AAK až na dobu, kdy dítě dlouhodobě nedělá pokroky v mluvené řeči, může se ztratit velmi drahocenný čas ve vývoji.

Ačkoliv se logopedi v rané péči většinou rozhodují pro low-tech systémy (znaky, fotografie, obrázky), měli by vždy zvážit volbu dle dlouhodobého hlediska. Pokud tedy při komplexním zvážení dojde logoped s rodičem na to, že iPad bude pro dítě nejvhodnější, není třeba se této pomůcky jako AAK systému bát ani v raném věku.

Při uvažování nad AAK u dětí v rané péči není také vhodné řídit se nějakými obecnými milníky. Není potřeba čekat na to, až dítě nebude např. půl roku v jazyku postupovat, ani na jinou pomyslnou hranici. Zásadní je zde vhodná edukace rodičů a dalších blízkých osob.

Co je to AAK?

AAK je...

- zkratka pro **augmentativní a alternativní komunikaci**.
- způsob propojení, sdílení pocitů, vyprávění, pokládání dotazů a mnohého dalšího.
- technická (např. tablet a počítač), netechnická (symboly, znaky, gesta) nebo jejich kombinace.

AAK je pro...

- kohokoliv, jehož komunikační potřeby nelze naplnit samotnou řečí.
- lidi jakéhokoliv věku, fyzických či mentálních schopností, mluvící i nemluvíci.
- každého! My všichni využíváme mnoho metod a strategií pro vyjádření našich myšlenek.

the INFORMED SLP

AAK by měla být...

- **přizpůsobena** dovednostem, potřebám a prostředí daného dítěte. S tím Vám může pomoci klinický logoped.
- **přístupná** a v dosahu kdykoliv je to možné. Ideálně stále.
- **předváděna** dítěti v průběhu smysluplných aktivit.

AAK není...

- až poslední možnost. Výzkumy ukazují, že AAK nebrání jazykovému vývoji, ale naopak jej může podpořit.
- rychlá náprava. Získání přístroje je jen jedním krokem k tomu, naučit se komunikovat.
- čas před obrazovkou. Může Vašemu dítěti pomoci se zapojením a interakcí se světem kolem sebe!

Lorang, E., Maltman, N., Venker, C., Eith, A., & Sterling, A. (2022). Speech-language pathologists' practices in augmentative and alternative communication during early intervention. *Augmentative and Alternative Communication*. <https://doi.org/10.1080/07434618.2022.2046853>

Intervenční program MetaCom pro nácvik metafor

Tonini et al. vytvořili program MetaCom, který pomáhá dětem s pochopením metafor. Dle jejich studie bylo u dětí (žáci čtvrté třídy s typickým vývojem), které využívaly s logopedy MetaCom, zjištěno zlepšení nejen v porozumění metaforám, ale také v celkovém porozumění čteného textu v porovnání s kontrolní skupinou.

Postup intervence je následující:

- 1) Představení metafor v kontextu (např. krátký příběh), vysvětlení a diskuze
- 2) Spojení metafor s vizuálním obrazem (ve studii měly děti vybrat jeden obrázek ze tří, který nejlépe představuje danou metaforu. Tedy pokud šlo o metaforu „město bylo jako džungle“, dítě vybíralo z obrázku chaotického města, obrázku džungle v městě a obrázku ruin v historickém městě.
- 3) Nácvik slovních asociací, včetně klíčového slova z cílové metafor. Ve studii užili vždy čtyři slova a diskutovali nad asociacemi jednotlivých párů slov. Tedy např. leopard/džungle/supermarket/kočka. Děti samy by měly přijít na spojení využívající metaforu, že „supermarket je někdy jako džungle“.
- 4) Děti vytváří samy příběh využívající danou metaforu.

Tonini, E., Lecce, S., Del Sette, P., Bianco, F., Canal, P., & Bambini, V. (2022). Efficacy and benefits of the MetaCom training to promote metaphor comprehension in typical development. *First Language*. <https://doi.org/10.1177/01427237221081201>

Využití programů převádějících řeč na text v terapii artikulace

Findley et al. využili biofeedback opírající se o program převádějící řeč na text u sedmi až devítiletých dětí s poruchou výslovnosti vibrant. Každé dítě mělo seznam slov s problematickou hláskou v iniciální pozici a jeho úkolem bylo, aby program SpeechTexter zaznamenal jeho řeč korektně. Po třech neúspěšných pokusech vždy logoped udělal pauzu a procvičil se žákem dané slovo osobně. Poté to dítě zkusilo znovu s programem. Po deseti sezeních došlo u dětí k výraznému zlepšení výslovnosti daných hlásek, demonstrovaly generalizaci na jiné slova a tento progres udržely ještě i při kontrolním vyšetření po měsíci. Ačkoliv to byla velmi malá studie a je jistě zapotřebí brát v úvahu to, že tento postup nelze využít u dětí s vícečetnou poruchou výslovnosti, je možno tento postup považovat u některých pacientů za zajímavé zpestření terapie.

Findley, B. R., & Gasparyan, D. (2022). Use of speech-to-text biofeedback in intervention for children with articulation disorders. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. https://doi.org/10.1044/2022_PERSP-21-00276 [available to ASHA SIG members]

Tvoření dvouslovných vět v AAK

V momentě, kdy děti začínají vytvářet komplexnější jazyk, stává se i syntax mnohem komplexnější. To platí i pro uživatele AAK. Gevarter et al. se zaměřili na tvoření dvouslovných vět u dvou autistických předškolních dětí. Každé z dětí samostatně užívalo padesát izolovaných slov na svém AAK zařízení. Výzkumníci se zaměřili na zájmy dětí. V každé intervenci založené na hře využili terapeuti pomocného jazykového modelování k demonstraci kombinace symbolů, ptaly se dětí na otázky, komentovali a podporovali využívání AAK. Zde je příklad toho, jak terapeuti asistovali při hře s reálnými plyšovými zvířátky:

Logoped: „Co dělá kočka?“

(dítě dá kočku pod peřinu)

Logoped aktivuje „kočka spí“ na zařízení a poskytne mluvený model: „Kočka spí!“

Gevarter, C., Najar, A. M., & Siciliano, M. (2022). Teaching children with autism to create multi-symbol messages on augmentative alternative communication applications during play. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s41252-022-00254-w>

Efektivnost Bobath terapie u dětí

Te Velde et al. dokončili svou metaanalýzu terapeutických výsledků Bobath terapie u dětí s mozkovou obrnou. Jednalo se o metaanalýzu randomizovaných a kontrolovaných studií. Závěry ukázaly, že Bobath terapie je méně efektivní než jiné terapie založené na aktivitě (například práce na specifických úkolech, například házení balónem nebo natahování se po hračce), na funkcích těla nebo na struktuře (například snaha o zvýšení svalové síly). Současně vysoké dávky Bobath terapie nebyly efektivnější než menší počet cvičení a studie neukázaly ani žádné významné rozdíly v porovnání s dětmi, které neprošly žádnou terapií.

te Velde, A., Morgan, C., Finch-Edmondson, M., McNamara, L., McNamara, M., Paton, M. C. B., Stanton, E., Webb, A., Badawi, N., & Novak, I. (2022). Neurodevelopmental therapy for cerebral palsy: A meta-analysis. *Pediatrics*. <https://doi.org/10.1542/peds.2021-055061>

Diferenciální diagnostika mezi vývojovou dyspraxií a dysartrií

Doplňkový materiál, Iuzzini-Seigel et al., "A Tool for Differential Diagnosis of Childhood Apraxia of Speech and Dysarthria in Children: A Tutorial," *LSHSS*, https://doi.org/10.1044/2022_LSHSS-21-00164

Jméno dítěte _____ Klinický logoped _____ Datum vyšetření _____

ProCAD (Profile of Childhood Apraxia of speech and Dysarthria) Auditory-Perceptual Feature Rating Checklist

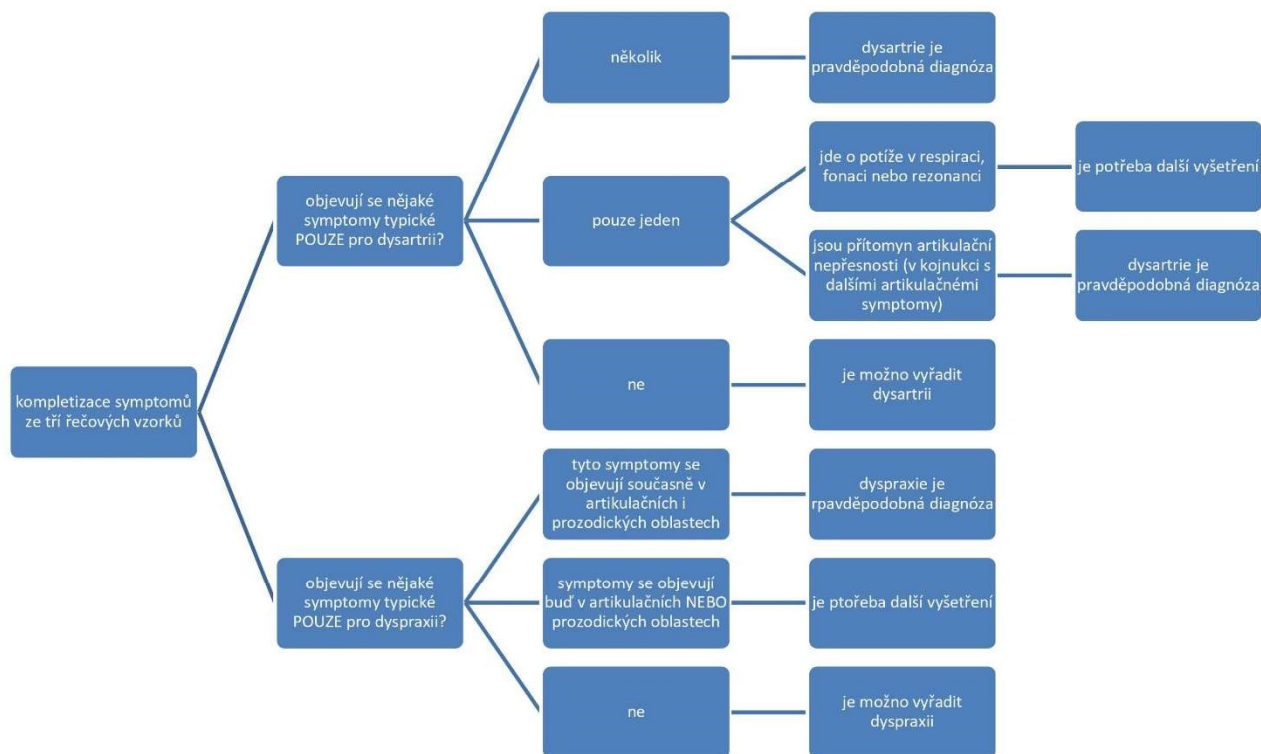
ProCAD (profil řečové dyspraxie a dysartrie u dětí) auditorně-percepční hodnotící záznam

Řečový subsystém	symptomy řeči		Dysartrie/ dyspraxie/ Oboje	Vzorek řeči 1	Vzorek řeči 2	Vzorek řeči 3
Respirace/ Fonace (R/F)	hlasitost	malá hlasitost nebo opožděná hlasitost	dysartrie [*] ,***			
		nadměrná hlasitost	dysartrie [*] ,**,*			
		variabilní nadměrná hlasitost	dysartrie [*] ,***			
	dýchání při řeči	namáhavý/slyšitelný nádech	dysartrie [*] ,***			
		výskyty nedostatečného dechu	dysartrie [*] ,***			
	atypická kvalita hlasu		dysartrie [*] ,**,*			
Resonance (rez)	fluktuující rezonance/přerušovaná hyper/hyponasalita		oboje [*] ,***,†			
	konzistentní hypernazalita (s nebo bez nosních emisí)		dysartrie [*] ,**,*			
Rychlost/ prozodie (proz)	pomalé tempo		oboje [*] ,***,†,††			
	atypický nebo redukováný přízvuk		oboje [*] ,***,†,††			
	chybí ve slovním přízvuku		dyspraxie ^{†,††}			
	oddělování slabik		dyspraxie ^{†,††}			
Artikulace (artik)	nepřesné artikulární spojení		dysartrie [*]			
	distorze konzontan		oboje [*] ,***,†,††			
	samohláskové chyby		oboje [*] ,***,†,††			
	znělostní chyby		oboje [*] ,***,†,††			
	intruzivní schwa (neznělé samohlásky v angl.)		dyspraxie ^{†,††}			
	hledání artikulární pozice		dyspraxie ^{†,††}			
	zvýšená náročnost u víceslabičných slov		dyspraxie ^{†,††}			
	obtíže s iniciální artikulacním nastavením/přechodnými pohyby		dyspraxie ^{†,††}			
# symptomy pouze dysartrické						
# symptomy pouze dyspraktické						
# celkem symptomy						
Zahrnuté subsystémy				☐ R/F ☐ Rez ☐ R/F ☐ Rez ☐ R/F ☐ Rez		
Diagnóza				☐ Proz ☐ Artik ☐ Proz ☐ Artik ☐ Proz ☐ Artik		
Stupeň						

*Duffy 2019, **Workinger & Kent, 1992, *** Scholderle et al, 2020

†Iuzzini-Seigel, Hogan & Green, 2017, ††Shriberg, Potter & Strand, 2011

(Iuzzini-Seigel, Allison, & Stoeckel, 2022)

Iuzzini-Seigel, J., Allison, K. M., & Stoeckel, R. (2022). A tool for differential diagnosis of childhood apraxia of speech and dysarthria in children: A tutorial. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*. https://doi.org/10.1044/2022_LSHSS-21-00164 [open access]

Podpora kojení u autistických matek

Grant et al. se ve své studii zaměřili na krmení kojenců rodiči s diagnostikovaným autismem. Toto review ukázalo, že mnoho služeb má velmi malé porozumění potřebám autistů. Jednalo se zejména o:

- Užívání neurotypických komunikačních strategií s vágními a nespecifickými dotazy („Jak se daří?“)
- Psané poznámky většinou obsahovaly buď příliš málo, nebo příliš mnoho informací.
- Nekonzistentní rady

- Většina personálu nerozuměla senzoryckým odlišnostem rodičů a projevovala k nim nedostatečný respekt

Dalším zjištěním bylo, že kojení bylo pro tyto matky často velmi náročné vzhledem k senzoryckým odlišnostem, bolesti a interoceptivním odlišnostem. Například informace o tom, že správné kojení nemá bolet, byla pro autistické matky s hypersenzitivitou velmi stresující. Některé matky uváděly, že bolest a nepohodlí nepociťují stejnou mírou jako neurotypické matky. Senzorické zážitky typu kontaktu kůže na kůži nebo sání může být pro tyto matky nepříjemné. Některé matky uklidňovala příprava umělé výživy jako forma rituálu, naopak některé toto chápaly jako své selhání v rámci kojení a současně velmi stresující záležitost při hlídání bezpečné přípravy a dostatečného množství.

Grant et al. doporučili následující kroky:

- Redukovat množství senzoryckých stimulů, pokud jsou pro daného rodiče stresující.
- Vyhybat se dotýkání se matek bez jejich výslovného souhlasu.
- Ujistit se, že komunikace je jasná a konkrétní.
- Verbální komunikaci doprovázet psanou.
- Udržet personál konzistentně informovaný
- Dokumentovat potřeby matky, komunikační i senzorycké a také všechny udělené rady pro to, aby se předešlo rozporuplným informacím.

Grant, A., Jones, S., Williams, K., Leigh, J., & Brown, A. (2022). Autistic women's views and experiences of infant feeding: A systematic review of qualitative evidence. *Autism*. <https://doi.org/10.1177/13623613221089374> [open access]

Virtuální diagnostika autismu

Mezi benefity online diagnostiky autismu patří: lepší přístupnost, možnost hodnocení dítěte v jeho přirozeném prostředí, více možností pro zapojení rodičů. Mezi nevýhody patří nedostatek výzkumů potvrzujících online diagnostiku autismu, finanční problematika, obtíže s diagnostikou starších dětí, nebo dětí s méně výraznými symptomy či náročným chováním a také technologické a jazykové bariéry.

Většina studií souhlasí s tím, že pro online diagnostiku jsou nejvíce vhodné děti, které mají málo nebo žádné komorbidity, mají již vyslovené podezření na autismus a pro malé děti, které mají výrazné znaky autismu. Ideální takové vyšetření pak není pro děti, které mají výrazné potíže s udržením pozornosti, pro situace, kde se nelze spolehnout na pečující osobu nebo pro rodiny, které nemluví stejným jazykem jako vyšetřující.

V zahraničí lze pro online diagnostiku využít:

Brief Observation of Symptoms of Autism (BOSA)

Autism Detection in Early Childhood-Virtual (ADEC-V)

TELE-ASD-PEDS

Naturalistic Observation Diagnostic Assessment (NODA)

Gilliam Autism Rating Scales-3rd Edition

Dow, D., Holbrook, A., Toolan, C., McDonald, N., Sterrett, K., Rosen, N., Kim, S. H., & Lord, C. (2021). The Brief Observation of Symptoms of Autism (BOSA): Development of a new adapted assessment measure for remote telehealth administration through COVID-19 and beyond. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-021-05395-w> [open access]

Kryszak, E. M., Albright, C. M., Fell, L. A., Butter, E. M., & Kuhlthau, K. A. (2022). Clinician perspectives on telehealth assessment of autism spectrum disorder during the COVID-19 pandemic. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-022-05435-z> [open access]

Kryszak, E. M., Albright, C. M., Stephenson, K. G., Nevill, R. E., Hedley, D., Burns, C. O., Young, R. L., Butter, E. M., Vargo, K., & Mulick, J. A. (2022). Preliminary validation and feasibility of the Autism Detection in Early Childhood-Virtual (ADEC-V) for autism telehealth evaluations in a hospital setting. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. . <https://doi.org/10.1007/s10803-022-05433-1> [open access]

Lee, J. D., Yoon, C. D., & Meadan, H. (2022). Coaching caregivers of young children with autism via telepractice to collect assessment data and implement interventions. *Perspectives of the ASHA Special Interests Group*. https://doi.org/10.1044/2022_PERSP-21-00254 [available to ASHA SIG members]

Matthews, N. L., Skepnek, E., Mammen, M. A., James, J. S., Malligo, A., Lyon, A., Mitchell, M., Keifer, S. L., & Smith, C. J. (2021). Feasibility and acceptability of a telehealth model for autism diagnostic evaluations in children, adolescents, and adults. *Autism Research*. <https://doi.org/10.1002/aur.2591>

Wagner, L., Corona, L. L., Weitlauf, A. S., Marsh, K. L., Berman, A. F., Broderick, N. A., Francis, S., Hine, J., Nicholson, A., Stone, C., Warren, Z. (2022). Use of the TELE-ASD-PEDS for autism evaluations in response to COVID-19: Preliminary outcomes and clinician acceptability. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-020-04767-y> [open access]

Online diagnostika v klinické logopedii

Mnoho výzkumů opakovaně potvrzuje efektivitu online terapie. La Valle et al. ve svém systematickém review zkoumali také efektivitu online diagnostiky neurovývojových poruch. Ukázali vysoké procento souhlasných závěrů osobní a online diagnostiky. Současně také potvrdili velkou spokojenost rodičů i vyšetřujících s online metodou. Online diagnostika tak může představovat potenciál pro cestu k dřívější diagnostice a intervenci. Přestože jsou výsledky slibné, je potřeba ještě dalších výzkumů podporujících tyto závěry.

La Valle, C., Johnston, E., & Tager-Flusberg, H. (2022). A systematic review of the use of telehealth to facilitate a diagnosis for children with developmental concerns. *Research in Developmental Disabilities*. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2022.104269>

Nácvik slov označujících emoce u dětí s autismem

Ingepe-Tengir, Whalon et al. ve své studii využili strategii explicitních instrukcí při rozvoji slovní zásoby a strategii společného čtení při nácviku slov pro emoce u předškolních autistických dětí. Každá z 25 minutových lekcí začala seznámením s cílovými slovy prostřednictvím obrázkových knih a aplikací. Děti měly minimálně pět

možností k interakci s daným slovem, např. identifikaci, opakování, definici slova, sledování obrázků a videí s danými slovy.

Následně terapeuti položily čtyři otázky na každé z cílových slov při společném čtení. Využívali také modeling, zpětnou vazbu a rozšíření odpovědí dětí. Po přečtení příběhů se děti ptali na otázky týkající se narativní struktury. Po každém sezení požádali terapeuti děti, aby definovaly cílová slova a uvedly příklad. U všech dětí došlo na konci studie k zapamatování cílových slov a také mírnému zlepšení rozumění.

Intepe-Tingir, S. & Whalon, K. (2022). Teaching emotion vocabulary to children with autism spectrum disorder. *The Journal of Special Education*. <https://doi.org/10.1177/00224669221083341>

Aktuální praxe ve světě hlasové rehabilitace u transexuálů

Dacakis et al. vytvořili nový dotazník zkoumající sebedůvěru ve vlastní schopnosti trans-žen toužících po změně hlasu. Dotazník se jmenuje SES-VMTW The self efficacy scale for voice modification in trans women. Závěry tohoto dotazníku mohou sloužit jako prediktor úspěšnosti terapie.

Quin et al. se zaměřili na intenzitu terapie a zjistili, že intenzivní terapie (dvanáct terapií, třikrát týdně po dobu čtyř týdnů) a tradiční terapie (dvanáct terapií, jedenkrát týdně po dobu dvanácti týdnů) byly podobně efektivní.

Dahl et al. zjistil, že patnáct minut laryngeální masáže následované patnácti minutama laryngeálního polohování snížilo základní frekvenci a posluchači hlas vnímali jako více maskuliní.

Azul, D., Hancock, A., Lundberg, T., Nygren, U., & Dhejne, C. (2022). Supporting well-being in gender-diverse people: a tutorial for implementing conceptual and practical shifts toward culturally responsive, person-centered care in speech-language pathology. *American Journal of Speech-Language Pathology*. https://doi.org/10.1044/2022_AJSLP-21-00322 [available to ASHA members]

Dacakis, G., Erasmus, J., Nygren, U., Oates, J., Quinn, S., & Södersten, M. (2022). Development and initial psychometric evaluation of the self-efficacy scale for voice modification in trans women. *Journal of Voice*. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2022.03.015>

Dahl, K., François, F., Buckley, D., & Stepp, C. (2022). Voice and speech changes in transmasculine individuals following circumlaryngeal massage and laryngeal reposturing. *American Journal of Speech-Language Pathology*. https://doi.org/10.1044/2022_AJSLP-21-00245 [available to ASHA members]

Houle, N., Goudelias, D., Lerario, M., & Levi, S. (2022). Effect of anchor term on auditory-perceptual ratings of feminine and masculine speakers. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*. https://doi.org/10.1044/2022_JSLHR-21-00476 [available to ASHA members]

Quinn, S., Oates, J., & Dacakis, G. (2022). The effectiveness of gender affirming voice training for transfeminine clients: a comparison of traditional versus intensive delivery schedules. *Journal of Voice*. <https://doi.org/10.1016/j.jvoice.2022.03.001>

Rapoport, S., Park, C., Varelas, E., Chang, J., Brown, S., Kinberg, E., Goldberg, L., & Courey, M. (2022). 1-year results of combined modified Wendler glottoplasty with voice therapy in transgender women. *The Laryngoscope*. <https://doi.org/10.1002/lary.30225>

Jak vyškolit personál v zahušťování tekutin v deseti minutách

1. Zahuštěné tekutiny nelze zahušťovat univerzálně (2 minuty)
Ujistěte se, že personál zná rozdíly v jednotlivých konzistencích (IDDSI terminologii).
2. Následky nadměrného nebo nedostatečného zahuštění (2 minuty)
3. Jak zahustit nápoj a ujistit se o konzistenci (5 minut)
Ideální demonstrací je předvedení průtoku tekutiny dle IDDSI. Pokud k tomu není dostatečný čas při školení, je možno využít videí na youtube, „IDDSI flow testing“.
4. Riziko kombinování zahušťování tekutin s medikací (1 minuta)
Zahušťovadlo a léky by se neměly mixovat, je vždy vhodné stav předem zkontrolovat s lékárníkem. Např. Bravo-José et al. zkoumali 45 léků a zjistili, že některé z nich jsou nekompatibilní s běžnými zahušťovadly (např. ibuprofen) a také, že některé léky vyžadují menší nebo větší množství zahušťovadla pro to, aby se dosáhlo požadované hustoty.

Bravo-José, P., Sáez-LLeó, C., & Moreno-Guillamont, E. (2021). Combining liquid oral drugs with thickener: Compatibility and changes in viscosity. *Dysphagia*. <https://doi.org/10.1007/s00455-021-10348-7> [open access]

Garcia, J., Chambers, E., & Boyer, A. (2022). Perspectives of speech-language pathologists about customary practices, knowledge of thickening process, and quality control of thickened liquids. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. https://doi.org/10.1044/2022_PERSP-21-00216 [available to ASHA SIG members]

Hygiena dutiny ústní by měla logopedy zajímat nejen u pacientů s dysfagií

Affoo, Hachey et al. se zaměřili na problematiku hygieny dutiny ústní v celém spektru práce klinických logopedů. Zjistili, že se rozhodně nejedná jen o problém pacientů s dysfagií. Obtíže s denticí (zubní kazy, onemocnění dásní, ztráta zubů, bolest zubů a dásní, rakovina) jsou nejčastějšími chronickými onemocněními a jsou spojeny s dalšími chronickými stavy, včetně CMP, kardiovaskulárními onemocněními, COPD, Alzheimerovou nemocí, komplikacemi v těhotenství atd. Špatná hygiena dutiny ústní také vede k reduované sociální interakci a nízkému sebevědomí.

Hygiena dutiny ústní se týká nejen logopedů pracujících se staršími pacienty s dysfagií, ale také logopedů pracujících s dětmi. Kliničtí logopedi by měli provádět odborné vyšetření dutiny ústní a odkázat pacienty na vhodná pracoviště. Neléčené zubní kazy mohou narušovat spánek, socializaci a celkový vývoj, vést k onemocněním dutiny ústní a bolesti a tím pádem vést ke špatnému školnímu výkonu a absencím.

Studie proto doporučuje, aby klinický logoped provedl krátkou prohlídku dutiny ústní každému pacientovi.

Affoo, R., & Hachey, S. (2022). Integrating oral health in speech-language pathology practice: A viewpoint. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. https://doi.org/10.1044/2022_persp-21-00277 [available to ASHA SIG members]

Terapie vynuceného používání a multimodální terapie u pacientů s afázií: srovnání

Rose s kolegy srovnávali efekt terapie vynuceného používání, multimodální terapie a běžné terapie u pacientů s afázií. U terapie vynuceného používání není užití neverbální komunikace, gesta, kreslení nebo psaní podporováno, ale není mu ani bráněno. U multimodální terapie je neverbální komunikace podporována. V tomto srovnání byla terapie vynuceného užívání i multimodální terapie intenzivní, v četnosti 30 hodin v průběhu dvou týdnů. Běžná terapie, která byla také zahrnuta do srovnání, nebyla tak intenzivní a probíhala individuální nebo skupinovou formou. Závěry studie ukázaly přesvědčivé výsledky v oblasti výbavnosti slov, funkcionální komunikaci a kvality života. Pacienti s lehkou nebo těžkou afázií prosperovali nejvíce z multimodální terapie, kdežto pacienti se středně těžkou afázií prosperovali nejvíce z terapie vynuceného používání. Běžná terapie nedosahovala tak dobrých výsledků ani v jednom srovnávacím měřítku. Obě terapie včetně manuálu jsou k dispozici v uvedené open-access studii.

Rose, M. L., Nickels, L., Copland, D., Togher, L., Godecke, E., Meinzer, M., Rai, T., Cadilhac, D.A., Kim, J., Hurley, M., Foster, A., Carragher, M., Wilcox, C., Pierce, J. E., & Steel, G. (2022). Results of the COMPARE trial of constraint-induced or multimodality aphasia therapy compared with usual care in chronic post-stroke aphasia. *Journal of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*. <https://doi.org/10.1136/jnnp-2021-328422> [open access]

Sdílení odbornosti s pacientem při terapeutickém rozhodování

Jovanovic et al. zkoumali benefity užití sdíleného rozhodování při podpoře terapeutické spolupráce, individualizovaných terapeutických protokolů a zapojení pečující osoby. Může se rozdělit do čtyř kroků:

1. Představení všech terapeutických možností (včetně možnosti bez terapie).
2. Prodiskutovat otevřené a upřímně všechny možné rizika a benefity.
3. Zajímat se o všechny nápady, obavy a očekávání pacientů a jejich pečujících osob. Aktivně naslouchat s využitím otevřených otázek.
4. Společné dosažení terapeutického rozhodnutí.

Nund a Brown se zaměřili obzvláště na spolupráci s blízkými pacientů s rakovinou hlavy a krku, vzhledem k tomu, že veškeré terapeutické rozhodování a vedlejší účinky ovlivní hodně také jejich život. Studie identifikovaly důstojnost a respekt, sdílení informací, participaci a kolaboraci za základní oblasti spolupráce.

Jovanovic, N., Doyle, P., & Theurer, J. (2022). Supporting patient autonomy in shared decision making for individuals with head and neck cancer. *American Journal of Speech Language Pathology*. https://doi.org/10.1044/2022_AJSLP-21-00339 [available to ASHA members]

Nund, R. & Brown, B. (2022). Caregiver burden in head and neck cancer dysphagia cases. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. https://doi.org/10.1044/2022_PERSP-21-00313 [available to ASHA SIG members]

Alternativy MOCA testu

MOCA kognitivní screening býval dříve zdarma, nyní však autoři vyžadují zakoupení licence za 125 dolarů. Je proto vhodné znát i další alternativy kognitivního screeningu. Jednou z nich je i Oxford cognitive screen určený primárně pro pacienty po CMP. Jde o test, který je více senzitivní než MOCA, ukáže také silné stránky pacienta a současně je využitelnější také u pacientů s afázií. Jeho česká verze stále čeká na překlad, je možno se domluvit s autory.

Zajímavým počinem je také dokument od Reheger et al., kteří vytvořili převaděč výsledků mezi MMSE, MOCA a Oxfordským testem díky jednoduché tabulce s využitím samostatných kategorií pro pacienty s Alzheimerovou nemocí, vaskulární demencí, PN a demencí a CMP.

Iosa, M., Demeyere, N., Abruzzese, L., Zoccolotti, P., & Mancuso, M. (2022). Principal component analysis of Oxford Cognitive Screen in patients with stroke. *Frontiers in Neurology*. <https://doi.org/10.3389/fneur.2022.779679> [open access]

Roheger, M., Xu, H., Hoang, M. T., Eriksdotter, M., & Garcia-Ptacek, S. (2022). Conversion between the Mini-Mental State Examination and the Montreal Cognitive Assessment for patients with different forms of dementia. *Journal of the American Medical Directors Association*. <https://doi.org/10.1016/j.jamda.2022.03.018> [open access]